

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Светла Колева,
Институт за изследване на обществата и знанието, БАН

Относно: трудовете на гл. ас. д-р Алексей Владимиров Пампоров,
участник в конкурс за „доцент” по научна специалност Социология 051101,
професионално направление 3.1. Социология, антропология и науки за културата,
обявен от Институт за изследване на обществата и знанието, БАН
в „Държавен вестник”, бр. 3 от 10 януари 2014 г.

1. **Общо описание на представените материали**

Гл. ас. д-р Алексей Пампоров е единствен кандидат в конкурса за доцент по социология, професионално направление 3.1. Социология, антропология и науки за културата, обявен от Института за изследване на обществата и знанието при БАН. Кандидатът участва в конкурса с 24 публикации, от които 1 монография на български език, 11 статии на български език, 11 статии на английски език, 1 статия на френски език. Всички публикации са самостоятелни.

Документите, с които кандидатът участва в конкурса, напълно съответстват на посочените в *Правила за работата на НС на ИИОЗ* изисквания за избор на академичната длъжност ‘доцент’ (Чл. 4.3.8). Всички материали са прецизно, коректно и точно представени. В частта с резюмета на публикациите са отбелязани съдържателните връзки между публикации с обща тематична ориентация, което позволява да се проследи еволюцията в изследователската стратегия и рефлексия на кандидата. Тази самооценка на кандидата улеснява значително работата на членовете на журито.

2. **Обща характеристика на научната, научно-приложната и педагогическата дейност на кандидата. Съотношение между тях.**

Досегашната професионална кариера на гл. ас. д-р Алексей Пампоров е успешно съчетание на научно-изследователска, научно-приложна и педагогическа дейност. След защитата на докторската дисертация „Структури на ромското всекидневие в България” през октомври 2005 г. в Института по социология при БАН Алексей Пампоров разгръща изследователската си дейност в няколко специализирани полета на социологическото знание – етносоциология, социология на населението, социология на семейството, които успява да съчетае и обвърже със социалнопсихологическа и културологична проблематика. Общ знаменател на изследователската му работа е методологическата проблематика на социологическите проучвания. Изследователските

резултати от национални и международни проекти са систематично интерпретирани и от гледна точка на актуални и бъдещи публични политики. Трайните интереси в посочените изследователски области намират израз в експертна и консултантска дейност (*Автобиография*), във воденето на специализирани лекционни курсове и в научното ръководство на дипломанти (*Списък на лекционните курсове и академичната натовареност*).

3. Учебна дейност на кандидата

Учебната дейност на гл. ас. д-р Алексей Пампоров е свързана с три университета – СУ „Св. Климент Охридски”, където има лекционни курсове по *Социология на семейството* в катедра Социология (бакалавърска програма, от 2010 г. до днес) и в катедра История и теория на културата (бакалавърска програма, от 2009 г. до днес) и по *Ромски общности и идентичности. История и всекидневна култура* в катедра История и теория на културата (бакалавърска програма, от 2009 г. до днес); НБУ, където е водил лекционен курс *Структури на ромското всекидневие в България* в Департамент антропология (бакалавърска програма, 2005-2010 г.); ЮЗУ, където е чел лекции по *Структури на всекидневието в ромските общности* във Факултета по педагогика (магистърска програма, задочно обучение, 2007-2008 г.).

Алексей Пампоров е бил ръководител на три успешно защитили бакалаври по социология в СУ „Св. Климент Охридски” през 2012-2013 г.

4. Съдържателен анализ на научните постижения на кандидата

В *Справка за научните приноси на кандидата в областта на социологията* гл. ас. д-р Алексей Пампоров отграничава пет изследователски области, в които работата му след защитата на докторската дисертация е допринесла за развитието на социологическото познание – интегриране на етническата малцинства и бежанците, социални дистанции и етнически стереотипи, социология на семейството, дисциплинарни предизвикателства пред социологията в България и методология на емпиричното социологическо познание. Самооценката на приносите напълно съответства на представените в публикациите резултати.

Струва ми се обаче важно да се отбележи общото в постиженията в посочените от кандидата области.

Първо, Алексей Пампоров изучава последователно и систематично специфични, маргинализирани в българското общество групи (роми, бежанци) и изследва въпроси с

висока социална чувствителност както сред мнозинството, така и сред малцинството (социални и етнически стереотипи, криза на брачната институция, рисково сексуално поведение и пр.). Освен потвърдените и от други изследователи расови и религиозни предразсъдъци в българското общество чрез прецизна методология, промислена и усъвършенствана при всяко изследване, Пампоров успява да проблематизира и специфични макростереотипи като „мита за славянското братство, мита за трудолюбивите бедняци, мита за расовите различия и мита за ислямския тероризъм”. Отличителна характеристика на анализите е финото разграничение 1) между различните социални характеристики на членовете на дадена група, което позволява на автора да идентифицира и обоснове съществуването на субгрупи в дадена група (*Публикации* 1, 2, 5, 7, 13, 15, 16, 18, 21, 22, 23); 2) между различни проявления и модалности на един и същи феномен (брак-съжителство; преферирана етническа идентичност-субхрупова принадлежност; *Публикации* 18, 19); 3) между наименования както във всекидневния език на респондентите, така и в научната терминология на изследователите (*Публикации* 2, 3, 5, 15, 24). Така поставяйки в центъра на изследователското търсене социалните нагласи, възприятия и представи за другия и тяхната роля за изграждането/поддържането/разпадането на социалната връзка, Пампоров допринася за обогатяване на знанията по фундаменталния за социологията въпрос „как е възможно живеенето заедно” чрез изучаване на конкретни социални ситуации, а с това и за самопознанието на българското общество.

Второ, цялостната изследователска дейност на гл. ас. д-р Алексей Пампоров показва траен и задълбочен интерес към методологията на провежданите изследвания. Въпросът за адекватността, прецизността, адаптираността на използваните методики с цел постигане на достоверни резултати е не само ключов във всяка публикация. Това е полето, в което критичната саморефлексия на изследователя води до усъвършенстване на методи (модифициране и обогатяване на скалата на Богардус за изследване на социалните дистанции, алтернативно предложение на теста на Кац и Брейли за измерване на етническите стереотипи, *Публикации* 1, 16, 17, 22, 23), до апробиране и прилагане в България за първи път на известни в международната литература методи (метод на винетните въпроси, *Публикация* 9), до предлагане на евристични решения в областта на количествените и качествените извадки при изследване на специфични социални групи (*Публикация* 10) и на изследователски алтернативи в работата с инструментариума и документирането на данни при метода наблюдение (*Публикация* 11). Изградени в резултат на анализ на собствената изследователска работа или на

изследвания, проведени от различни национални и международни екипи, изводите и предложенията на Пампоров за изследователската методология имат и допълнителна стойност. Те утвърждават методологическата рефлексия като деонтологичен императив на всяка претендираща за научност работа.

Трето, съществена и постоянна характеристика на научно-изследователската дейност на гл. ас. д-р Алексей Пампоров е поставянето на изследователските резултати в перспективата на възможни публични политики и промени в областите, свързани с изследвания проблем. Независимо дали проучва социални стереотипи и поведенчески нагласи, социални практики на малцинствени групи, институционални практики в социологическото образование и изследователска дейност, Пампоров винаги предупреждава носещите власт и отговорност в дадена сфера за евентуални последици за отделните групи и за обществото като цяло при направената социална диагноза. Така чрез своята работа Пампоров показва как прецизно проведеното социологическо изследване може аргументирано и нюансирано да освети комплексните социални проблеми и утвърждава незаменимата социална ценност на социологията като наука.

Цялостната научно-изследователска дейност на гл. ас. д-р Алексей Пампоров е свързана с проблематизиране на чувствителни и потенциално опасни за социалния мир проблеми на традиционните (роми) и новите (бежанци) малцинства, с обогатяване и прецизиране на социологическата методология и с научнообосновано аргументиране на зачитане човешкото достойнство социални политики.

5. При колективни публикации – определяне на приноса на кандидата

Сред публикациите, участващи в конкурса, няма публикации в съавторство.

6. Отражение на научните публикации на кандидата в нашата и чуждестранната литература (по негови данни)

По данни на кандидата публикациите, с които участва в конкурса, са цитирани 73 пъти. 33 от цитиранията са в публикации в чуждестранни издания. Останалите 40 цитирания са в издания, публикувани на български език.

7. Критични бележки на рецензента по представените трудове

В степента, в която по-голямата част от публикациите са резултат от участие на автора в колективни национални и международни изследвания, интересен е въпросът за процеса на индивидуалното научно търсене и откривателство. Доколкото тази страна

на изследователската дейност не се разглежда в публикациите, а техният автор е изследовател с подчертана критична саморефлексия, бих препоръчала в бъдещи публикации да проблематизира идейния обмен и колегиално взаимодействие в процеса на производство на нови знания.

8. Лични впечатления на рецензента за кандидата и други данни, непосочени в предхождащите точки.

Познавам Алексей Пампоров от дейността му като научен сътрудник в Института по социология при БАН и от няколко години като член на секция „Общество на знанието – наука, образование, иновации”, на която понастоящем съм ръководител. Убедено мога да кажа, че кандидатът се отличава със солиден научен опит, натрупан в различни научни, изследователски и образователни институции, със силно чувство за отговорност и съпричастност към научния авторитет и социален престиж на социологията. Висока оценка за научните постижения на гл. ас. д-р Алексей Пампоров са публикациите му в престижни български и международни издания и наградата на БАН „Професор Марин Дринов” за млади учени, с която е удостоен през 2008 година.

9. Мотивирано и ясно формулирано заключение

Като имам предвид посочените важни резултати в научно-изследователската дейност на кандидата и качествата му на изграден, познат в България и чужбина учен и утвърден преподавател, убедено и категорично препоръчвам на уважаемите членове на Научното жури единодушно да предложат на Научния съвет на Института за изследване на обществата и знанието да избере гл. ас. доктор Алексей Пампоров за доцент по социология от професионално направление 3.1. Социология, антропология и науки за културата.

19 май 2014 г., София

Светла Колева, доц. д-р